

Plejeplan for Fugleværnsfondens arealer på Agerø 2005 – 2010

Strandengene på Agerø er af global betydning for lysbuget knortegås (Fotograf: Jens Kristian Kjærgård).

Kunde

Dansk Ornitologisk Forening
Fugleværnsfonden
Elise Frydensberg & Søren F. Hansen
Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Telefon: 33 31 44 04
Telefax: 33 31 24 35

Rådgiver

Hedeselskabet
Miljø og Energi as
Ringstedvej 20
4000 Roskilde
Telefon 46 30 03 10
Telefax 46 30 03 11

Sag nr. 362.04.701
Projektleder Erik M. Jacobsen
Kvalitetssikring Flemming Pagh Jensen
Revisions nr. 003
Godkendt af Preben Boock
Udgivet 12.11.2004

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund og formål	3
1.1	Plejeplanens formål	3
1.1.1	Planens udgangspunkt og tilblivelse	3
2	Eksisterende forhold	5
2.1	Beliggenhed m.m.....	5
2.1.1	Ejerforhold.....	6
2.1.2	Adgangsforhold.....	7
2.2	Beskyttelsesforhold og planmæssig status.....	7
2.2.1	Naturbeskyttelse og fredninger.....	7
2.2.2	Regionplan.....	8
2.3	Fugleliv.....	8
2.3.1	Ynglefugle.....	8
2.3.2	Træk- og rastefugle	10
2.3.3	Lysbuget knortegås på Agerø.....	12
2.4	Flora.....	12
2.4.1	Anden flora og fauna.....	13
3	Plejeplan for Agerø	14
3.1	Principper, vurdering og målsætning.....	14
3.1.1	Vurdering af værdier	14
3.1.2	Plejemålsætning.....	16
3.2	Generelle plejeforskrifter.....	16
3.2.1	Førstegangspleje.....	16
3.2.2	Vedvarende pleje.....	17
3.3	Plejeplanområdet	19
3.3.1	Holmene og strandenge	19
3.3.2	Stenklipperne.....	20
3.3.3	Adgangsvej, observationsskjul og P-plads	21
3.4	Opsummering	22
3.5	Monitering.....	23
4	Referencer	24

Bilag 1: Matrikelkort over Agerø

1 Baggrund og formål

Fugleværnsfonden under Dansk Ornitologisk Forening blev stiftet i 1966 med det formål at indsamle midler til opkøb og pleje af fugleværnsområder. Midlerne stammer fra testamentariske gaver, private bidrag samt tilskud fra fonde, legater og lignende.

I dag har Fugleværnsfonden 18 reservater (fugleværnsområder) over hele landet, hvoraf nogle er områder af regional, national eller international betydning for fuglene. De ca. 800 hektar rummer tilsammen alle Danmarks mest fuglerige - og truede - naturtyper: ubeboede småøer, lavvandede kyster og strandsøer, enge og moser, rørskov, krat og naturskov. Dermed er fugleværnsområderne, foruden for fuglene, også af stor betydning for en bred vifte af andre dyr og planter.

Fugleværnsområdet Agerø ligger ved Mors i Limfjorden. Området blev erhvervet i 1982 og er dermed blandt Fondens ældste fugleværnsområder.

1.1 Plejeplanens formål

Plejeplanen for Agerø er blevet til i et samarbejde mellem Fugleværnsfonden og Hedeselskabet Miljø og Energi. Planens formål er:

- at sammenfatte eksisterende viden af relevans for den fremtidige forvaltning af området og, på denne baggrund, at:
- at give forslag til, hvordan naturværdierne på Agerø kan bevares, forbedres og formidles.

I overensstemmelse med Fugleværnsfondens formål fokuserer plejeplanen først og fremmest på Agerøs fugleliv, men også andre naturværdier er i relevant omfang inddraget i planen.

Det er et af Fugleværnsfondens mål, at befolkningen skal kunne opleve naturen og fuglelivet i fugleværnsområderne og samtidig få viden om, hvad man kan opleve i hvert enkelt område. Derfor spiller også formidling af naturværdierne på Agerø en rolle i plejeplanen.

1.1.1 Planens udgangspunkt og tilblivelse

Foruden Fugleværnsfondens egne principper for pleje i fugleværnsområderne, følger plejeplanens forslag også retningslinierne fra Skov- og Naturstyrelsens 'Naturplejestrategi' (Skov- og Naturstyrelsen 1999).

Det forventes, at Fugleværnsfonden selv udarbejder de budgetter, der bør ledsage de plejeaktiviteter, man vælger at prioritere.

Elise Frydensberg og Søren F. Hansen (Fugleværnsfonden) samt Eyvind Lyngsø Jakobsen takkes for kommentarer og hjælp til udarbejdelse af plejeplanen. En særlig tak skal rettes til Eyvind Lyngsø Jakobsen, der har bidraget med mange værdifulde oplysninger om Agerø og til Jens Kristian Kjærgård for hans smukke fotos af lysbugede knortegæs og hjejler på Agerø.

Tilsvarende plejeplaner er tidligere udarbejdet for fugleværnsområderne ved Søgård Mose (Sønderjyllands Amt), Tryggelev Nor (Fyns Amt), Gulstav Mose (Fyns Amt), Sølsted Mose (Sønderjyllands Amt), Saksfjed-Hyllekrog, Barup Sø og Ravnstrup Sø (Storstrøms Amt), Gundsømagle Sø (Roskilde Amt) samt Stormengene (Sønderjyllands Amt). Desuden er et plejenotat udarbejdet for Nyord Enge (Storstrøms Amt).

Da plejeplanerne som nævnt gælder for en begrænset periode (typisk 5 år), er det Fugleværnsfondens hensigt at opdatere planerne med jævne mellemrum.

Interesserede kan finde oplysninger om Fugleværnsfondens øvrige områder og aktiviteter på www.dof.dk.

Luftfoto af fugleværnsområdet på Agerø (foto: Jan Kofoed Winther, ref.: www.dof.dk).

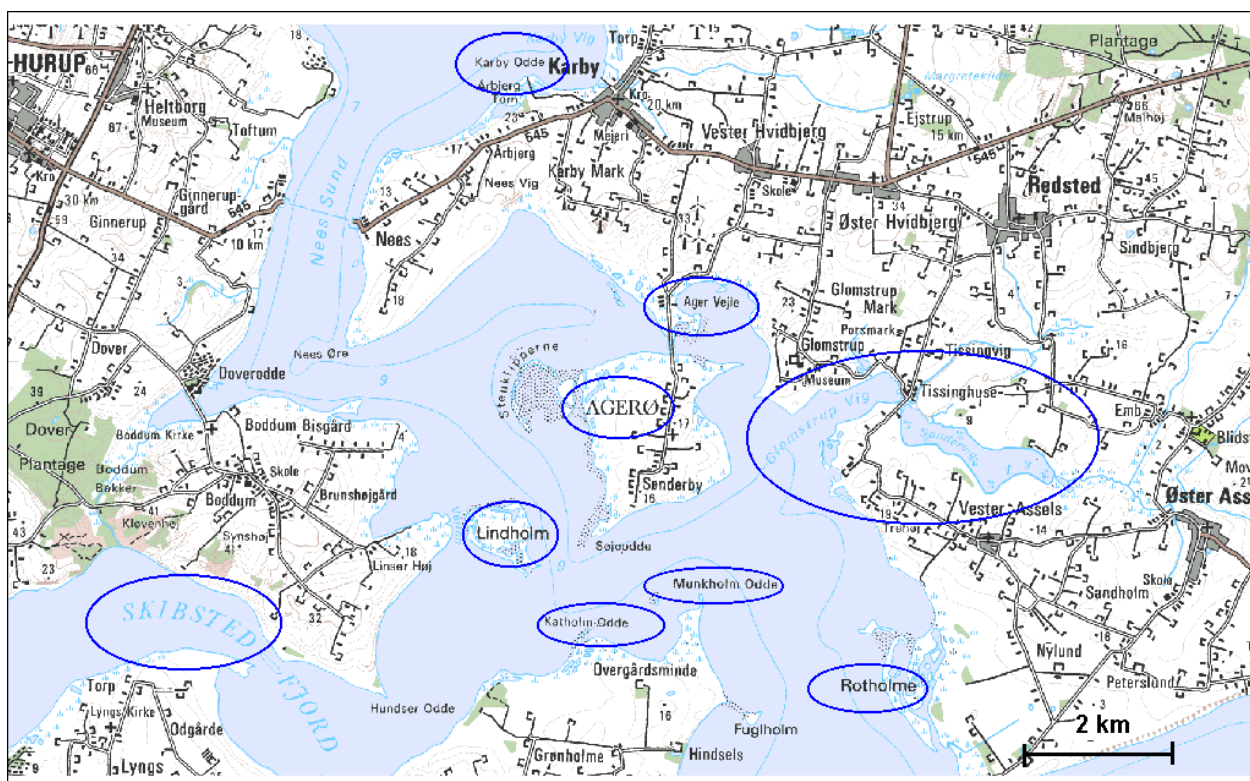
2 Eksisterende forhold

2.1 Beliggenhed m.m.

Agerø ligger i den sydvestlige del af Limfjorden, umiddelbart syd for Mors i Viborg Amt. Det meste af Agerø består af dyrkede arealer, men langs øens kyster findes en række fine strandengsområder med forskelligartede naturtyper. Herudover findes en række sandøer og holme med sandvader og fladvand omkring. Det omkringliggende fjordvand er af varierende vanddybde, men overvejende lavvandet.

Hele Agerø området er en del af et kompleks af vader og vådområder, der strækker sig fra Mågerodde i nord og lidt længere sydover til Karby Enge og – Odde. Længere mod syd ligger Agerø, Agervejle og Glomstrup Vig, der strækker sig østover til Porsmark Sø, Søndervig og Rotholmene. På Thy-siden findes mod sydvest øen Lindholm samt Skibsted Fjord i syd med Munk- og Katholm Odde (figur 1).

Farvandet omkring Agerø og Skibsted Fjord er blandt Limfjordens mest velbevarede naturområder og rummer næsten alle Limfjordens farvandstyper: fladvands- arealer, bredninger, vige og strømrender. Kysterne er kun i ringe grad påvirket af diger, sommerhusbebyggelser og tekniske anlæg. Hovedparten af strandengene langs kysterne er velbevarede, fordi de fortsat udnyttes til græsning.

Figur 1: Agerøs beliggenhed i den sydvestlige del af Limfjorden (Gengivet med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen).

Agerø's centrale dele er på alle sider omgivet af marine forlandsdannelser i vekslende bredde. I nord og nordvest udgøres disse af 100-450 meter brede strandenge, i syd enten af et smalt bælte af strandvolde foran unge, kun delvis vegetationsklædte og indtil 10 meter høje skredklinter, der er under nedbrydning eller af en hævet strandvoldsslette foran den bevoksede stenalderkrænt. Ved foden af denne findes desuden en vældzone (Wessberg 1987).

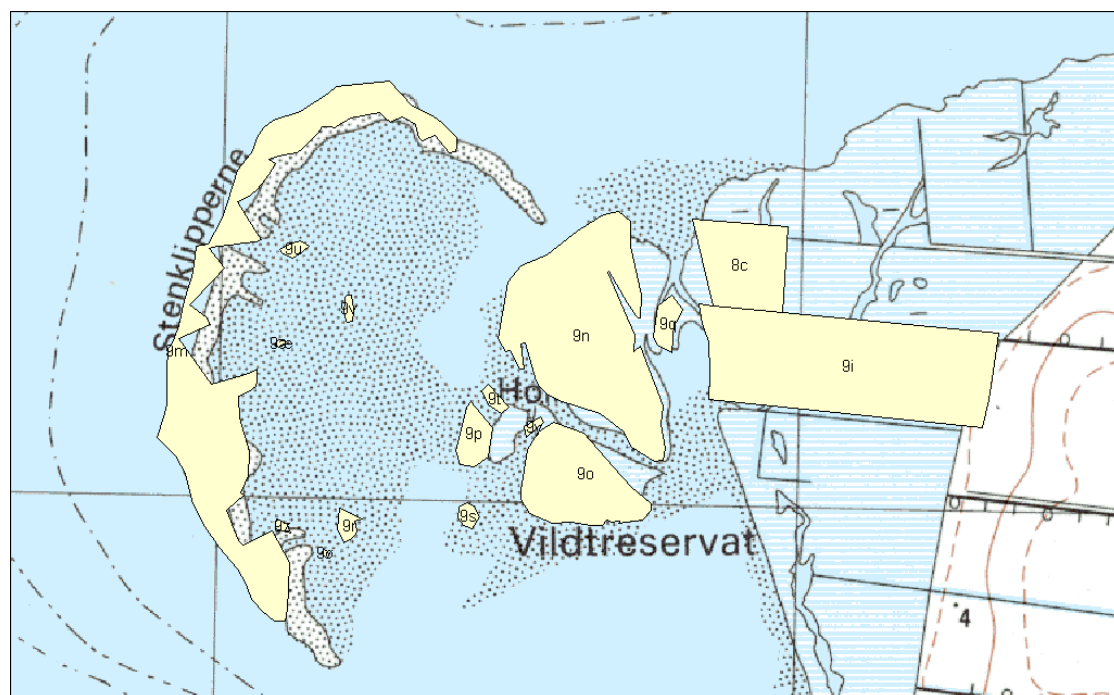
Tidligere var Agerø uden fast forbindelse med Mors, men i 1870-74 blev der bygget en dæmning fra den nordlige del af øen til Ager Vejle på Mors.

Fugleværnsfondens arealer ligger på Agerøs nordvestlige del og omfatter 26 hektar strandeng, bestående af Stenklipperne, Holmene og et egentligt strandengsområde med loer og pander (figur 3).

Fugleværnsområdet blev erhvervet af Fugleværnsfonden i 1982 og er dermed blandt Fondens ældste fugleværnsområder.

2.1.1 Ejerforhold

Agerø er samlet ca. 385 hektar, hvor Fugleværnsfonden ejer matr. 8c, 9i, 9o, 9n, 9p, 9m, 9s, 9t, 9v, 9r, 9z, 9ø, 9æ og 9u, Ager By, Hvidbjerg, samlet ca. 26 hektar. Resten af Agerø er fordelt på en række privatejede parceller (figur 2). Matr. 9r, 9u og 9s er gennem årene, på grund af materialeaflejringer, blevet næsten sammenhængende (E. Lyngsie Jakobsen, pers. medd.).

Figur 2: Fugleværnsfondens besiddelser på Agerø (gengivet med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen).

2.1.2 Adgangsforhold

Agerø besøges årligt af mange mennesker, som oplever områdets rige fugleliv. Af hensyn til områdets besøgende har Fugleværnsfonden indrettet en 700 meter lang sti (markvej) fra P-pladsen til et picnic bord og et observationsskjul, hvorfra man kan opleve strandengens fugle på nærmeste hold.

Man kommer lettest til Agerø i bil. På rute 545 mellem Nykøbing Mors og Karby/Nees Sund drejer man fra i V. Hvidbjerg. Herfra er der skiltet til Agerø.

2.2 Beskyttelsesforhold og planmæssig status

2.2.1 Naturbeskyttelse og fredninger

Selve Agerø er ikke omfattet af en egentlig landskabsfredning, men hele Fugleværnsområdet er omfattet af Naturbeskyttelseslovens generelle naturbeskyttelse (§3), hvilket indebærer, at området ikke må opdyrkes, tilplantes eller på anden måde ændres uden Amtets forudgående tilladelse.

Desuden er Agerøs strandenge omfattet af Naturbeskyttelseslovens strandbeskyttelses- og klitfredningsbestemmelser, hvilket indebærer, at en zone på 300 meter skal friholdes for ethvert indgreb, som ikke ”forbedrer oplevelses- eller naturværdien eller adgangsforholdene til kysten.”

Mod vest ligger det fredede område Doverkil-Brokær-Ydby Skjold, i alt 148 hektar, der blev fredet i perioden 1916-1991, og mod syd ligger Katholm og Munkholm Odde, samlet 87 hektar, der blev fredet i 1978.

Farvandet omkring Agerø og Skibsted Fjord har siden 1996 været udlagt som ”Jagt- og forstyrrelsesfrit kerneområde for vandfugle”. Oprettelsen af kerneområderne sker i EF-fuglebeskyttelsesområderne og sigter mod at forbedre forholdene de millioner af trækkende vandfugle, der på deres vej til og fra yngle- og overvintringsområderne raster i de danske kystområder. Oprettelsen sker ved at udbygge det eksisterende netværk af reservater, således at reservater for rastende vandfugle efter udbygningen findes i alle egne af landet (Clausen et al. 2001).

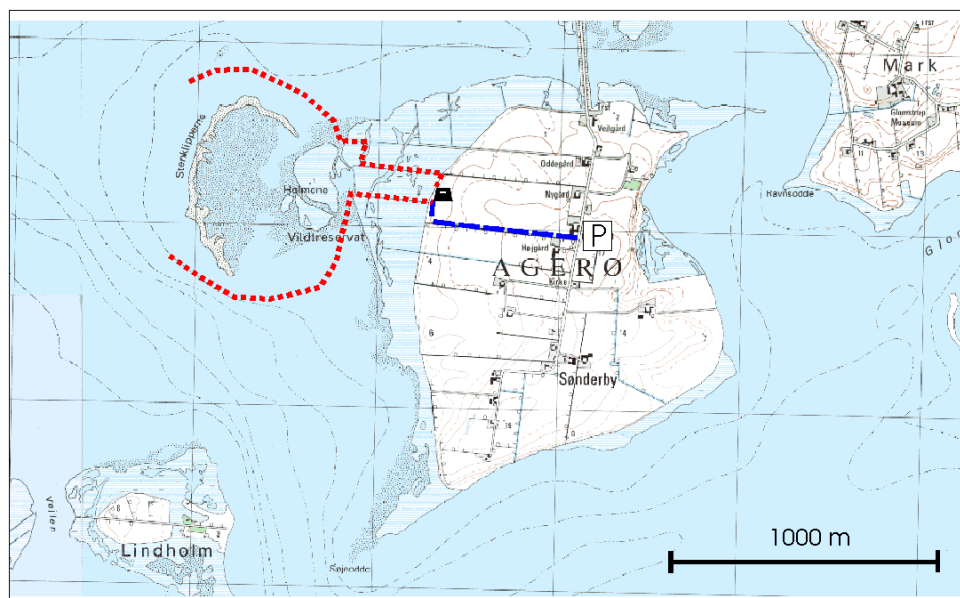
I farvandet omkring Agerø er jagt og færdsel forbudt indenfor en afstand af 50 meter fra Stenklipperne og fra Agerøs tilgrænsende landarealer, og i Dover Kiil og farvandet omkring Agerø er jagt og brætsejls forbudt hele året. I Glomstrup Vig er jagt forbudt hele året og brætsejls forbudt fra 1. oktober til 30. april. I Skibsted Fjord er desuden forbud mod jagt fra motorbåd.

Strandengene, der omkranser Agerø, indgår i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 27 Glomstrup Vig, Agerø, Munkholm og Katholm Odde, Lindholm og Rotholme, der er udpeget på grund af kolonier af ynglende Anneks 1 arter (klyde og havterne) samt store forekomster af trækgæsterne lysbuget knortegås, hvinand, toppet skallesluger og hjejle.

Umiddelbart nord for Agerø ligger EF-fuglebeskyttelsesområde 25 Mågerodde og Karby Odde, der er udpeget på grund af ynglende Anneks 1 arter (klyde, havterne og dværgterne) og store forekomster af trækgæsten hjejle.

2.2.2 Regionplan

I regionplan for Viborg Amt er Agerø udpeget som et særligt beskyttelsesområde. I sådanne områder skal naturværdierne og de kulturhistoriske og landskabelige værdier beskyttes, og beskyttelseshensynet skal gå forud for andre interesser. Det indebærer bl.a., at indgreb, der ændrer arealernes naturtilstand, ikke må finde sted, med mindre det samlede resultat bliver forbedrede levevilkår for det naturlige dyre- og planteliv, eller forbedrede muligheder for landskabelige oplevelser kan opveje indgrebet. Agerø er desuden udpeget som et Støjfrit område, og de omkringliggende havområder er udpegede som kystvande med skærpet målsætning og et naturvidenskabeligt interesseområde.

Figur 3: Fugleværnsområdet på Agerø syd for Mors i Limfjorden. Sort: observations-skjul; rødt: områdegrænse; blå: gangsti. P: parkering (gengivet med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen).

2.3 Fugleliv

2.3.1 Ynglefugle

Fugleværnsfondens optællere har gennem årene udført mere eller mindre regelmæssige optællinger af ynglende fugle på Agerø (tabel 1). Det skal bemærkes, at tællingerne er udført af forskellige optællere og er mere eller mindre systematiske. De anvendte kriterier for, hvornår der er tale om ynglepar varierer mellem årene, og også det dækkede område varierer betydeligt fra år til år. Derfor er tallene ikke direkte sammenlignelige over perioden.

Fugleværnsområdet rummer et bredt udsnit af ynglefugle typiske for kyst, strand og fjord, heriblandt adskillige Rød- og Gullistede fuglearter samt arter, der står opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Anneks 1. Blandt vadefuglene yngler strandskade, stor præstekrave, rødben, klyde og vibe årligt i pæne antal. Blandt måger og terner skal fremhæves pæne bestande af sølvmåge, stormmåge, hættemåge, havterne samt, enkelte år, dværgterne.

Table 1: Ynglende fugle på Agerø og Stenklipperne 1982-2004. ^R: Rødlistet (Stoltze & Pihl 1997a); ^G: Gullistet: Stoltze & Pihl 1997b; A: opført op Fuglebeskyttelsesdirektivets Anneks 1; ¹: kun Fugleværnsfondens arealer. + = til stede, men ikke talt.

	1982	1982 ¹	1984	1985	1986	1987	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2004 ¹
Skarv								0	0	32	8	77	?	?	
Grågås									0					1	
Gravand	2-4				1-4				?					1	5
Krikand							1								
Gråand	4-5		5		1			2	?	2		+			
Ederfugl												1			
Toppet skallesluger	1-3	0-1	0-1		1?		1?	1?						1?	+
Blishøne			0-1												
Grønbenet rørhøne			1-2												
Tårnfalk								1	?	1					
Agerhøne								1							
Almindelig ryle ^R				1-2	1	>2			0						
Strandskade	70	10-15	60-69	46	40-43	>9	29	6	?	10	6-7	+	<10	8	6
Stor regnspove										1					
Vibe ^G	40-50	5-7	31-34	20	13	4	20	15	10-12	10	3	+	<10	6	?
Stor præstekrave	25-30	5		8	7	4-5	10	1	1	1?	2			4	7-8
Lille præstekrave ^R											2				
Dobbeltbekkasin	1-5	0-1					0-1	2							
Rødben ^G	35-40	5-10	29-32	23	>19	8-10	17	15	15	15	2	+	m. f.ä	15	6
Klyde	48	28-30	45-46	12	32	14	13	15	10	12	20	+	c. 10	8	9
Hættemåge ^G	150-160		130			2	3	10			8	>8	>10		
Stormmåge ^G	250-400	>100	>230	236	>151	106		30	?	35	40	+	>30	30	16
Sølvmåge	540-560	510	>412	517	465	448	362	30	?	150	150	+	>30	160	87
Svartbag								1	?	2		+	1	1	
Sildemåge														2	1
Havterne ^A	80	45	34-37	34	23	>14	3			65		+		1	10
Dværgterne ^{R,A}											1	+			4
Sanglærke								10	>3			+			+
Engpiber		1	>10		5			2					>2	3	+
Gul vipstjert ^G	4-6	1	5-6	2-3	>1							1		3-4	0-1
Kornværting ^G			1		1									4	

Af Fugleværnsfondens korrespondance med optællerne fremgår det at der er store årlige variationer i ynglesuccesen hos de kolonirugende arter. Dette formodes at skyldes prædation fra ræve. Det er vanskeligt at udlede langsigtede udviklingstendenser fra de forhåndenværende tal, selv om der synes at være tale om en vis tilbagegang for ynglende måger og vadefugle. Almindelig ryle ynglede i midten af 1980'erne men er siden, som tilfældet er på en lang række lokaliteter landet over, nu forsvundet som ynglefugl i fugleværnsområdet.

2.3.2 Træk- og rastefugle

Agerø og Stenklipperne er, sammen med de tilstødende lokaliteter og resten af fjordområdet, en særdeles vigtig lokalitet for trækkende og rastende fugle (tabel 2 og 3). DMU har siden 1994 optalt rastende fugle i EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 27, og et indtryk af områdets betydning kan desuden fås fra data indtastet i DOF-Basen (www.dofbasen.dk).

Tabel 2. Rastende fugle i EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 27: Agerø, Glomstrup Vig, Munkholm og Katholm Odde, Lindholm og Rotholme (Clausen et al. 2001). U = Udpegningsgrundlag for EF- Fuglebeskyttelsesområde nr. 27.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Skarv	153	154	654	1750	339	1057
Knopsvane	31	113	53	35	146	92
Sangsvane	0	0	0	6	0	26
Grågås	118	46	710	240	684	1002
Kanadagås	0	1	0	6	10	0
Knortegås	60	0	0	0	0	0
Lysbuget knortegås ^U	1417	86	317	235	140	300
Mørkbuget knortegås	0	0	0	3	0	0
Gravand	364	268	82	92	32	61
Pibeand	722	3280	1442	2190	2000	2374
Krikand	113	141	48	480	301	142
Gråand	327	922	1011	650	475	544
Spidsand	7	9	0	13	0	11
Taffeland	0	0	29	0	1	15
Troldand	0	0	7	20	0	3
Hvinand ^U	374	1294	169	748	241	86
Toppet skallesluger ^U	70	364	193	210	112	101
Stor skallesluger	18	0	0	41	0	0
Blishøne	110	512	203	60	19	186
Hjejle ^U	7039	3120	2650	2020	4579	5900
Strandhjejle	0	0	13	8	4	76
Vibe	784	265	301	500	1272	1089
Almindelig ryle	300	123	603	450	460	1560
Brushane	0	0	20	19	0	0
Dobbeltbekkasin	0	0	0	2	0	3
Lille kobbersneppe	0	0	6	0	0	28
Stor regnspove	20	21	31	38	52	63
Rødben	6	0	43	15	35	100

Table 3: Udtræk fra DOF-basen (Agerø, Morsø) for udvalgte arter (www.dofbasen.dk).

Art	Antal	Måned	År	Art	Antal	Måned	År
Almindelig Ryle	1200	Maj	2003	Lysbuget Knortegås	187	Februar	2004
Almindelig Ryle	75	Oktober	2003	Lysbuget Knortegås	175	April	2003
Almindelig Ryle	100	April	2000	Lysbuget Knortegås	350	April	2003
Bjergirisk	120	November	2003	Lysbuget Knortegås	500	April	2003
Bjergirisk	70	Oktober	2003	Lysbuget Knortegås	1000	April	2003
Bjerglærke	5	November	2003	Lysbuget Knortegås	700	Maj	2003
Bjerglærke	6	Oktober	2003	Lysbuget Knortegås	1000	Maj	2003
Bjergpiber	1	Oktober	2003	Lysbuget Knortegås	1000	Maj	2003
Bomlærke	180	Januar	2004	Lysbuget Knortegås	1500	Maj	2003
Bomlærke	180	November	2003	Lysbuget Knortegås	1600	Maj	2003
Brushane	25	Oktober	2003	Lysbuget Knortegås	2500	Maj	2003
Dværgterne	3	Maj	2003	Lysbuget Knortegås	4500	Maj	2003
Engsnarre	1	Maj	2003	Lysbuget Knortegås	152	Marts	2003
Gravand	55	Februar	2004	Lysbuget Knortegås	600	Marts	2003
Gråand	400	November	2003	Lysbuget Knortegås	650	Marts	2003
Gråand	400	November	2003	Lysbuget Knortegås	1000	April	2000
Grågås	270	August	2003	Lysbuget Knortegås	450	April	1999
Grågås	130	Marts	2003	Mørkbuget Knortegås	1	April	1999
Grågås	300	November	2003	Pibeand	245	Februar	2004
Grågås	500	November	2003	Pibeand	1500	November	2003
Grågås	300	Oktober	2003	Pibeand	2000	November	2003
Grågås	595	Oktober	2003	Pibeand	400	Oktober	2003
Grågås	500	September	2003	Rødben	20	November	2003
Havterne	20	Maj	2003	Rødben	10	Oktober	2003
Hjejle	7000	November	2003	Skarv	50	April	1999
Hjejle	910	Oktober	2003	Snespurv	200	November	2003
Hjejle	1000	Oktober	2003	Sortbuget Knortegås	1	April	1999
Hjejle	3000	April	2000	Stor Regnspove	11	Februar	2004
Hjejle	1000	April	1999	Stor Regnspove	6	April	2003
Hvinand	120	November	2003	Stor Regnspove	17	November	2003
Islandsk Rødben	10	Januar	2004	Stor Regnspove	45	Oktober	2003
Klyde	45	April	1999	Strandhjejle	25	Oktober	2003
Knopsvane	46	Februar	2004	Stær	1000	Juli	2003
Kortnæbbet Gås	25	Marts	2003	Sædgås	24	Marts	2003
Kortnæbbet Gås	150	April	2000	Vandrefalk	2	November	2003
Laplandsværling	1	Oktober	2003	Vandrefalk	1	Oktober	2003
Lille Kobbersneppe	8	Maj	2003	Vibe	600	November	2003
				Vibe	1000	November	2003

Foruden de i tabel 3 viste arter kan nævnes en række mere eller mindre sjældne arter, der gennem årene er observeret på Agerø, bl.a. sortgrå ryle, vandrefalk og bjergpiber (www.dofbasen.dk).

Blandt de arter, der observeres rastende og/eller trækkende ved Agerø skal først og fremmest fremhæves de meget store antal af ænder, gæs og vadefugle. Ved DMUs tællinger i området er registreret mere end 1400 lysbuget knortegæs i området, og i DOF-basen er i maj 2003 indmeldt op til 4500 fugle. Uden for yngletiden kan også antallet af bl.a. rastende pibeand (op til 3280), vibe (op til 1272), hjejle (op til 7000) og almindelig ryle (op til 1560) være særdeles imponerende. Også mange bjerglærker raster ofte på Agerø. Op til 50 individer er ikke ualmindeligt (E. Lyngsie Jakobsen, pers. medd.). Ifølge kriterier udviklet af DOF for trækfuglelokaliteter er Agerø en trækfuglelokalitet af største betydning (nr. 1 ud af 4 mulige kategorier).

2.3.3 Lysbuget knortegås på Agerø

De store forekomster af lysbuget knortegås ved Agerø er en af grundene til, at hele området er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde – og en væsentlig begrundelse for, at Fugleværnsfonden i 1982 erhvervede strandengene på øens nordvestside.

Fra november og hele foråret opholder flokke af lysbuget knortegås sig på og omkring Agerø. Antallet toppe i marts-maj med 4-5000 fugle, hvilket svarer til ca. 65-85% af hele bestanden, der yngler Svalbard, i Nordgrønland og på Frans Josefs Land.

Lysbuget knortegås tilbringer hvert forår nogle måneder i området. I perioder opholder næsten hele Svalbard bestanden på ca. 5000 fugle sig omkring Stenklipperne ved fugleværnsområdet. Herfra flyver fuglene dagligt ud i området for at fouragere. Gæssene græsser på strandengene og på ålegræsbevoksningerne, inden de i maj-juni trækker til Svalbard for at yngle.

Plejemæssigt er knortegæssene afhængige af kvæget på strandengene. Hvis ikke engen afgræsses, vil den ret hurtigt gro til med højt, sejt græs, der ikke anvendes af gæssene.

På Agerø kan fuglene søge føde både på engene (annelgræs) og på fladvandet (ålegræs, havgræs og grønalger). Når der er østenvind og lavvande, ligger de ude på vandet; ved vestenvind og højvande græsser de på land.

Knortegæssene på Agerø opleves bedst i timen omkring solnedgang, når de kommer flyvende i store flokke fra alle verdenshjørner for at gå til ro på det lave vand mellem Stenklipperne og Holmene.

2.4 Flora

Der foreligger kun få floraundersøgelser fra Agerø. Wessberg (1987ab) fra Randers sammenfattede dog i slutningen af 1980'erne en floraliste for Agerø og

Stenholmene. På strandengene, der udgør ca. en trediedel af øens samlede areal, blev den gang fundet: Strand-Annelgræs, Strand-Asters, Harril, Strand-Vejbred, Sand-Kryb, Strandgåsefod, Jordbær-Kløver, Kødet Hindeknæ, Vingefrøet Hindeknæ, Fladtrykt Kogleaks, Blågrøn Star og Stilket Kilebæger. Strandengene er næsten hele vejen rundt beskyttet af en rand af sandede eller grusede strandvolde med en strand-overdrevsvegetation bestående af bl.a. Engelskræs, Rød Svingel, Alm. Kvik, Strandarve, Femhannet Hønsetarm samt, et enkelt sted, den sjældne Firehannet Hønsetarm (Wessberg 1987a).

På den nordlige del af Nordøen fandt Wessberg (1987b) helt yderst en række egentlige saltbundsplanter som Strandgåsefod, Strand-Vejbred, Strand-Trehage og Strand-Asters samt de to Hindeknæ-arter Kødet- og Vinget Hindeknæ. På dele af nordøen, der ligger så højt, at de næppe nogensinde overskyldes, findes et større antal pionerarter som bl.a. Kruset Skræppe, Hvidmelet Gåsefod og Alm. Brandbæger foruden Alm. Røllike og Gåse-Potentil. Der vokser derimod næsten ingen græsser her, blot lidt spredt Rød Svingel. Nogle steder danner Strandarve tætte bevoksninger.

Den sydvestlige del af nordøen har en stor bestand af Kruset Skræppe, Alm. Røllike og Hyrdetaske, ligesom Mælkebætte er almindelig. Heril kommer en del arter, bl.a. Gul Okseøje og Alm. Stedmoderblomst, der kun blev fundet i ét eksemplar. På den sydvestlige del af nordøen findes en ca. 20 meter langt og 10 meter bred stenet og vegetationsløs strand.

Sydøen, der er en del større end Nordøen, er på grund af lavere niveau, ikke nær så vegetationsdækket og artsrig som Nordøen. Kun mod syd findes planter i et større antal. Mest almindelig er Strand-Kamille, Horse-Tidsel, Alm. Brandbæger og Ager-Svinemælk (Wessberg 1987b).

2.4.1 Anden flora og fauna

Der er i forbindelse med udarbejdelse af plejeplanen ikke indkommet oplysninger om betydelige forekomster af padder og krybdyr på Agerø.

Der forekommer desuden en del ræve i området. I 2003 sås ræve i tiden fra ca. 25. april til slutningen af juni. Iagttagelser fra fugleværnsområdet tyder på skønsmæssigt 2 voksne og 2-3 hvalpe. Rævene synes at udgøre et stort problem for områdets jordrugende fugle, og i 2002-2003 er der næppe kommet noget videre yngel på vingerne. Rævene færdes i hele området og har ofte sommergrave på Holmene, ca. 7-8 hektar, der ligger mellem selve Agerø og Stenklipperne.

Spættet sæl er en fast gæst i området omkring Agerø. Limfjorden har en samlet bestand af sæler på ca. 1000-1300 individer. Desuden er hare almindelig, og der ses jævnligt odder i området ved bl.a. Agerø dæmningen.

3 Plejeplan for Agerø

3.1 Principper, vurdering og målsætning

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med såvel anbefalingerne givet i Skov- og Naturstyrelsens naturplejestrategi (Skov- og Naturstyrelsen 1999) som de principper, der generelt er gældende for pleje og formidling på fugleværnsområderne.

I Skov- og Naturstyrelsens naturplejestrategi hedder det bl.a., at *strandenge*, som har været i vedvarende drift gennem lang tid, og som aldrig har været sprøjtet eller gødsket, og som derfor oftest rummer et særligt værdifuldt plante- og dyreliv, skal prioriteres højest hvad angår plejeindsatsen. Principielt må sådanne strandenge ikke overgå i fri udvikling til andre naturtyper.

Desuden følger plejeplanen principperne fra de øvrige plejeplaner for fugleværnsområderne:

- Så vidt muligt skal plejen omfatte relativt enkle midler, der tager udgangspunkt i eksisterende naturtyper – og som i videst muligt omfang kan gennemføres af fugleværnsområdernes frivilligt tilknyttede arbejdsgrupper og enkeltpersoner.
- Så vidt muligt skal plejen fokusere på engangsindgreb, dvs. at området efter plejens udførelse i så høj grad som muligt skal ”hvile i sig selv” – med minimal vedligeholdelse til følge.
- Plejen skal udføres uden brug af gødskning og pesticider og på en sådan måde, at der tages størst muligt hensyn til det eksisterende dyre- og planteliv. Endvidere bør virkningen af plejeindgrebene løbende vurderes og plejeplanen om nødvendigt justeres.
- Formidling af områdets natur- og kulturværdier skal ske på en måde, der sikrer de besøgende god og vedkommende information, uden at fratage publikum glæden ved opdage tingene selv, samt gode adgangsforhold.

3.1.1 Vurdering af værdier

En vigtig del af Agerøs naturmæssige værdier knytter sig til områdets ”oprindelighed”. Strandenge er en truet naturtype i det danske landskab, og som en del af det helt unikke Limfjordslandskab med de dertil knyttede raste- og yngle-fugleforekomster, er Agerø også en værdifuld fuglelokalitet.

Svalbard-bestanden af lysbuget knortegås er en af verdens mindste og mest truede gåsebestande. Fugleværnsområdets uden sammenligning største fuglemæssige værdi knytter sig de store mængder af denne race, der i november-maj opholder sig i området. Da helt op til 65-85% af hel verdensbestanden af denne art i perioder kan opholde sig ved Agerø, er en passende pleje, herunder minimering

af forstyrrelser, helt afgørende for denne races fremtid – også set i et globalt perspektiv.

Foruden Agerøs ornitologiske værdier er også fugleværnsområdets natur- og kultur-historiske værdier interessante at formidle til besøgende. Strandengens opståen skabt i samspil mellem kultur og natur og dens fremtidige afhængighed af kulturmæssig påvirkning (græsning eller høslæt) kan inddrages i formidlingen.

Der kan, måske bl.a. på grund af forskelle i metodik og omfang af optællinger gennem årene, ikke umiddelbart uddrages tydelige udviklingstendenser med hensyn til ynglende og rastende fugle på Agerø.

Hele Agerø området er fortsat særdeles vigtigt for rastende fugle, og regelmæssige tællinger i området foretaget i regi af DMU sammenlignet med ældre optegnelser fra Fugleværnsfondens arkiv tyder ikke på, at antallet af rastende fugle er aftaget gennem årene. For en af områdets vigtigste arter, lysbuget knortegås, tyder Fondens notater endda på, at der rimeligvis er tale om en betragtelig fremgang de seneste ca. 20 år.

Med hensyn til rastende fugle er de vigtigste arealer formodentlig de vadeblader, sten og holme, der ligger i fugleværnsområdets vestlige yderkant. Vigtigste forvaltningstiltag her vil være at mindske forstyrrelser og uønsket færdsel, men egentlig pleje på disse arealer er hverken mulig eller ønskelig.

Jordrugende og forstyrrelsesfølsomme vadefugle yngler i ret lave tal, og ynglesuccessen vides i visse år, bl.a. 2002 -2004, at være katastrofalt lav. Dette hænger utvivlsomt sammen med prædation fra ræve, der af de lokale (Eyvind Lyngsie Jakobsen, pers. medd.) regnes for at være et overordentligt stort problem for de jordrugende fugle på Agerø.

Ifølge det oplyste, forekommer færdsel stort set kun til og fra observationsskjulet, hvilket ikke synes at give anledning til problemer. Ulovlig/uheldig færdsel på engene kan forekomme, men skønnes ikke at udgøre noget større problem (E.Lyngsie, pers. medd.).

Sammenfattende rummer fugleværnsområdet Agerø allerede i dag store naturmæssige værdier, hvorfor indsatsen bør koncentrerer omkring at bevare status quo. Dog kan en indsats mod ræve, der færdes indenfor fugleværnsområdets grænser, i tilfældet Agerø, kraftigt overvejes.

Derimod synes fugleværnsområdets formidlingsmæssige potentiale, med op til 2500-3000 besøgende om året og relativt få og gamle oplysningstavler m.m. og ret få årlige ture, ikke at være fuldt udnyttet.

Alt i alt lægger plejeplanen dog kun op til mindre justeringer i den nuværende drift af fugleværnsområdet Agerø.

3.1.2 Plejemålsætning

På baggrund af Agerøs biologiske, landskabelige og kulturbetingede værdier og Fugleværnsfondens formål med fugleværnsområdet opstilles følgende bredt formuleret plejemålsætning:

At bevare, forbedre og formidle de biologiske, landskabelige og kulturhistoriske værdier på Agerø, herunder at:

- *Bevare ynglemulighederne for områdets vade- og andefugle..*
- *Bevare og forbedre rastebetingelserne for områdets ande- og vadefugle, herunder især lysbuget knortegås og hjejle.*
- *Bevare den eksisterende strandengsvegetation. .*
- *Formidle fugleværnsområdets biologiske, landskabelige og kulturhistoriske værdier.*

Plejemålsætningen søges primært opnået gennem:

- Vegetationspleje på de arealer, hvor man ønsker at hindre en udvikling bort fra den nuværende naturtilstand:
- Ekstensiv kreaturgæsning af områdets strandenge.
- Skånsom rydning af eventuel uønsket træopvækst på strandeng og i forbindelse med publikumsanlæg når/hvis noget sådant bliver relevant.
- Udarbejdelse og opstilling af enkelte skilte og plancher samt gennemførelse af guidede natur-/fugleture og andre tiltag, f.eks. bidrag til Fugleværnsfondens hjemmeside, der kan medvirke til at formidle fugleværnsområdets værdier.
- Evt. samarbejde mellem lokale fastboende og myndigheder med hensyn til prædationsproblematik.

3.2 Generelle plejeforskrifter

3.2.1 Førstegangspleje

3.2.1.1 Rydning

Ved førstegangspleje menes indgreb, der i princippet kun udføres én gang, og som har til formål enten at skabe en ønskværdig tilstand eller at forberede den vedligeholdende pleje. Førstegangspleje på Agerø vil først og fremmest bestå i rydning af træer og buske.

Af hensyn til stedets ynglende fugle bør en evt. rydning foretages udenfor fuglenes yngletid og perioder med mange gæs, og den ryddede vegetation hurtigt fjernes fra området eller brændes på forsvarlig vis. Med strandengenes nuværende udseende og den eksisterende græsningspraksis skønnes behovet for radikale engangsindgreb dog at være yderst begrænset, og der er ikke i denne plejeplan stillet forslag om noget sådant.

3.2.1.2 Formidling

Observationsskjulet bør indenfor den periode, som plejeplanen dækker, restaureres og evt. forbedres. Restaureringen skønnes dog ikke påtrængende her og nu, men begyndende råd viser sig i skjulet som følge af det hårde vejrlig, som stedet er udsat for. Forbedringen bør bestå i, at vinduer/udkigshuller i observationsskjulet gøres større, f.eks. med Aage V. Jensens Fondens observationsskjul i Vejlerne eller RSPBs reservater i England som forbillede.

Desuden bør oplysningstavler ved p-plads og observationsskjul opdateres og fornyes. Tavlerne bør ikke kun fortælle om de fugle, der kan opleves i området, men skal også fokusere på stedets botaniske værdier og forhold som landskabsdannelse, strandengens dynamik, vegetations-zoner m.m. samt stedets betydning for de arktiske gæs. Tavler og udstillinger kan f.eks. fokusere på årstidernes skiften: november-juni: gæs; maj-november: mere generelt.

Formidling af denne type bør ikke kun begrænses til selve fugleværnsområdet, men bør også omfatte Fugleværnsfondens hjemmeside, brochurer m.m.

3.2.1.3 Arrondering af fugleværnsområdet

Det anbefales løbende at være opmærksom på mulighederne for at udvide fugleværnsområdet ved opkøb af tilstødende arealer. Herved vil der kunne foretages en ensartet og vedvarende pleje på et større sammenhængende areal, end tilfældet er i dag.

I forhold til Fugleværnsfondens arealer er det især et stort ønske at få arealet udvidet mod nord. Det vigtigste areal er matr. nr. 5k, som forventes at blive sat til salg inden for 1 eller 2 år (Eyvind Lyngsie, pers. medd.).

De vigtigste arealer i forbindelse med overvejelserne vedrørende arrondering er, ifølge Eyvind Lyngsie, i prioriteret rækkefølge: 5k og 1 g, og strandengsdelen af 10 a - ca 1/3 af matriklen. Men umiddelbart er det især relevant at inddrage matr.nr. 5 k, som er på ca. 5 ha.

3.2.2 Vedvarende pleje

Med vedvarende pleje menes indgreb, der udføres gentagne gange med det formål at fastholde eller genskabe en given vegetations- eller landskabstype. Som vedvarende pleje foreslås den nuværende praksis vedrørende græsning fortsat.

En bibeholdelse af eksisterende græsningsareal er en forudsætning for at opretholde betingelserne for ynglende og rastende fugle og er desuden en forudsætning for at bevare områdets strandengsflora.

Den eksisterende hegning, hvor der ikke er heget mod vandet, og hvor dyrene græsser uhindret på tværs af Fugleværnsfondens arealer og naboparceller forløber tilfredsstillende, og det skønnes ikke, at der er behov for at ændre på denne praksis (E.L. Jakobsen, pers. medd.).

For Agerø gælder det særlige forhold, at mængden af græs til rådighed, og dermed det antal dyr, der kan sættes på græs, varierer betydeligt fra år til år, bl.a. p.g.a. knortegæssenes afgræsning af strandengsarealerne. Det vil derfor ikke være hensigtsmæssigt at fastsætte alt for rigide regler for græsningstryk og græsningsperiode på Agerø.

Afgræsningen på Agerø er dog i stor udstrækning reguleret via de indgåede MVJ aftaler for strandengene. Det indebærer konkret, at arealerne kun må afgræsses med heste eller drøvtyggere, og at amtet fastsætter græsningstrykket fra 0,3-1,4 dyrenheder per hektar i gennemsnit over den aktuelle udbindingsperiode. Minimums-græsning er fastsat til 0,3 dyrenheder per hektar.

Græsningsperioden bør, ideelt set, af hensyn til ynglende fugle i foråret og rastende fugle om efteråret, være 3-5 måneder med start medio juni, afhængigt af vejrforholdene. Nogle år er der dog udbindning på Agerø allerede i maj, hvilket ikke synes at give anledning til problemer med trampeskader m.m. Det skønnes derfor, at der ikke er grund til at ændre på denne praksis. For ynglefuglene er det vigtigste, at strandengen er grundigt afgræsset ved vækstsæsonens slutning, således at græsset er lavt ved starten af det følgende års ynglesæson.

Tilskuds fodring er ikke ønskelig i fugleværnsområdet, idet det vil medføre en ekstern tilførsel af næringsstoffer til de sårbare naturtyper.

Alternative plejemetoder såsom slåning eller afbrænding af vegetation skønnes ikke relevant i fugleværnsområdet Agerø på nuværende tidspunkt.

Adgangsbegrænsning

Knortegæssene foretrækker at græsse på ålegræs i Limfjorden, men når vinden er vestlig eller nordlig, bliver vandstanden her så høj, at gæssene ikke kan nå ålegræsset. På disse dage må de i stedet "nøjes" med at græsse på strandengene.

I det åbne landskab flygter knortegæssene selv på lang afstand, hvis de føler sig generede. Det er derfor vigtigt, at der også fremover ikke er almindelig adgang på engene. På enkelte, arrangerede ture i løbet af efteråret bør der dog fortsat være mulighed for at gå en tur ud over engene, under forudsætning af, at fuglene ikke forstyrres, og at engene på dagen ikke er oversvømmede, som følge af stærk vestenvind.

3.3 Plejeplanområdet

Af praktiske grunde og fordi samme metodik er anvendt i Fugleværnsfondens øvrige plejeplaner, er fugleværnsområdet inddelt i 3 mindre delområder. På grund af de ret ensartede plejebehov (eller mangel på samme) i fugleværnsområdet, har dette dog kun begrænset praktisk betydning. De 3 delområder er (se figur 3):

1. Holmene og strandenge
2. Stenklipperne
3. Adgangsvej, observations skjul og P-plads

3.3.1 Holmene og strandenge

Området omfatter Fugleværnsfondens strandenge med tilhørende loer og pander samt Holmene, samlet ca. 20 hektar

Den del af Agerøs nordvestlige del, der ejes af Fugleværnsfonden, fremstår lysåbent og afgræsses, sammen med naboarealerne, af kreaturer. Arealet er en del af et større strandengsområde med strandsøer, loer og pander og græsbevoksninger af varierende frodighed. Desuden findes sandøer og holme adskilt af fladvand og slikvader.

Hele den nordvestlige strandeng er en vigtig yngleplads for vade- og mågefugle. Blandt ynglefuglene kan nævnes vibe, strandskade, stor præstekrave, rødben, klyde, havterne samt en koloni af stormmåge på 100-200 par. Desuden yngler engpiber og sanglærke.

Forårstrækket i området domineres af knortegås, hvoraf lysbuget knortegås er klart den talrigeste. Antallet af knortegæs har været stigende, og på gode dage i april-maj kan området, som tidligere nævnt, huse hovedparten af verdensbestanden.

Også hjejler kan raste i området i meget store tal. Forårstrækket når undertiden op på over 10.000 fugle, hvilket gør området til et af landets ubetinget vigtigste forårstræklejdesteder for arten. Også om efteråret kan meget store flokke af hjejler opholde sig i området – ofte sammen med viber, klirer, bekkasiner og regnsøver samt bjerglærke, bjergirisk, snespurv og undertiden dværgfalk. Desuden træffes forår og efterår større forekomster af kortnæbbet gås, krikand, gråand, pibeand og gravand.

I vintermånederne kan ofte ses overvintrende rødben, stor regnsøve og almindelig ryle.

Der forekommer ræve i området, hvilket givetvis er et problem for områdets jordrugende vandfugle.

Plejemålsætning:

Strandengene mod nord samt Holmene skal bevares som lysåben strandeng med den eksisterende lave vegetation og de eksisterende naturlige vegetationszoner samt spredte åbne vandflader. Området skal rumme yngle- og fourageringsmuligheder for rødben, stor præstekrave, strandskade, engpiber og sanglærke samt fourageringsmuligheder for rastende lysbuget knortegås, hjejle og almindelig ryle.

Plejeforslag:

Området opfylder i det væsentligste allerede plejemålsætningen, men bør også fremover afgræsses for at sikre yngle- og rastemuligheder for ænder, vadefugle og gæs samt livsvilkårene for strandengens lyskrævende vegetation.

Der kan ikke umiddelbart peges på akutte plejebehov i området. Græsningen bør fortsættes efter samme principper som hidtil, og færdsel i området bør fortsat begrænses af hensyn til områdets rastende og fouragerende ænder, gæs og vadefugle.

Særligt på Holmene mellem Agerø og Stenklipperne kan ræve udgøre et problem for de jordrugende strandensfugle, men en effektiv indsats kræver meget store resurser og strider mod Fugleværnsfondens generelle principper på området.

Det bør dog undersøges, hvorvidt etablering af ræve- og forstyrrelsesfrie områder ved hjælp af hegning eller rævesikring af dæmningen til Agerø, kan afhjælpe ræveproblemet. Evt. bekæmpelse af ræve kan ske i samarbejde med lokale beboere og Statsskovdistriktet.

3.3.2 Stenklipperne

Området består af Stenklipperne, der er en række stenede og delvist vegetationsbevoksede sandøer, samt slikvader og fladvand mellem Stenklipperne og selve Agerø. Området er yngleplads for strandskade, klyde, og desuden yngler havterne samt en større koloni af sølvmåger (87 reder i 2004). Herudover findes en stormmåge koloni (ca. 16 par i 2004). Området er en vigtig rasteplads for gæs og ænder, der ofte overnatter på øerne.

Stenklipperne og de tilhørende fladvandsarealer vest for selve Agerø er en særdeles vigtig raste- og fældningsplads for toppet lappedykker, og om vinteren opholder et større antal hvinænder sig i området, undertiden mere end 1000 individer. Også toppet skallesluger træffes talrigt i området. Området virker i øvrigt som en alternativ rasteplads for svømmeænder og gæs, hvis der er forstyrrelser i form af jagt eller lignende på de sædvanlige raste- og fourageringspladser i Limfjordsområdet.

Fladvandet mellem Agerø og Stenklipperne giver gode fourageringsmuligheder for bl.a. strandhjejle, stenvender, islandsk ryle, strandskade, stor

regnsbove m.m. Undertiden opholder også mange almindelig ryle sig i området, dog sjældent mere end 1000.

Ved Stenklipperne træffes desuden ofte i træktiderne store flokke af snespurve, bjerglærke og skærpiber.

Knortegæssene fouragerer ofte lige uden for øerne mod nord og vest sammen med bl.a. toppet skallesluger, der visse år muligvis yngler på øerne.

Plejemålsætning:

Stenklipperne skal bevares som lavvandet fjordområde med holme, vadeblader og sten og raste, fædnings og fourageringsmuligheder for lappedykkere, skalleslugere, viber og hjejler. Området skal rumme yngle- og fourageringsmuligheder for rødben, stor- og hvidbrystet præstekrave, strandskade, engpiber og sanglærke samt fourageringsmuligheder for rastende lysbuget knortegås, hjejle og almindelig ryle.

Plejeforslag:

Området opfylder i det væsentligste allerede plejemålsætningen og er i øvrigt ikke af en karakter, der er egnet til egentlig naturpleje. Der kan derfor ikke umiddelbart peges på akutte plejebehov i området.

Også på Stenklipperne og i fladvandet mellem Agerø og Stenklipperne kan ræve udgøre et problem for de jordrugende fugle, men en effektiv indsats kræver meget store resurser og strider mod Fugleværnsfondens generelle principper på området.

Dog bør man, som tidligere beskrevet, undersøge mulighederne for at reducere problemet, evt. i samarbejde mellem lokale beboere og Statsskovdistriktet.

3.3.3 Adgangsvej, observationsskjul og P-plads

Delområdet omfatter fugleværnsområdet publikumsfaciliteter, d.v.s. observationsskjulet og den ca. 700 meter lange sti, der fører dertil, P-pladsen og observationstavlerne med oplysninger om fugleværnsområdets fugleliv.

En ca. 700 meter lang beplantet sti fører til observationsskjulet. De sidste ca. 180 meter beplantet på begge sider, hvorved bevoksningen fungerer som skjul i forhold til de gæs, der opholder sig i området. Stien slås ca. 4 gange årligt og beplantningen langs med stien beskæres jævnlige for at holde stiforbindelsen til observationsskjulet åben (E.L. Jakobsen, pers. medd.).

Plejemålsætning:

De nævnte arealer og faciliteter skal også fremover kunne anvendes af fugleværnsområdets besøgende

Plejeforslag:

Beplantningen langs med stien til observationsskjulet har ikke et opfang, der synes at genere områdets rastende fugle, og det levende hegn fungerer som en

udmærket buffer mellem områdets besøgende og de fugle, der opholder sig på engene. Så længe den nuværende praksis vedr. adgangsbegrænsning til strandengene fungerer, bør der ikke foretages justeringer af denne. Den nuværende pleje af stiforbindelse og bevoksning, for at sikre adgangsforholdene til observationsskjulet, bør fortsatte uændret.

Der bør arbejdes mere med formidling af fugleværnsområdets naturværdier, dels på stedet, dels på Fugleværnsfondens hjemmeside. Formidlingen skal fokusere på den unikke, oprindelige natur, fuglene, de botaniske værdier og stedets globale betydning for verdensbestanden af lysbuget knortegås.

En stor attraktion ved Agerø, som desuden bør inddrages i formidlingen af fugleværnsområdets naturværdier, er områdets uberørte præg. På Agerø kan man opleve en unik og oprindelig natur som f.eks. Holmene og Stenklipperne – naturtyper, der ikke umiddelbart er tilgængelige for eller egnede til egentlig naturpleje.

3.4 Opsummering

På baggrund af de fugletællinger, der er foretaget gennem årene i fugleværnsområdet Agerø, er det vanskeligt at uddrage langsigtede udviklingstendenser. I den periode, hvor Fugleværnsfonden har ejet og forvaltet Agerø, er der således ikke sket deciderede tilbagegange – men heller ikke fremgange i ynglefuglebestandene. Fugleværnsområdet rummer dog fortsat pæne bestande af karakterarter for strandeng og kyst, omend disse yngler med stærkt varierende succes. Meget tyder på, at de årlige variationer i ynglesucceseen for jordrugende strandengsfugle kan forklares ved prædation fra ræve.

Det anbefales derfor, at naturplejen på Agerø fokuserer på at bevare og formidle frem for at ændre de eksisterende naturforhold, herunder særligt de livsvilkår der gør fugleværnsområdet Agerø til et rasteområde af international betydning for bl.a. lysbuget knortegås.

Det foreslås derfor, at man indtil videre koncentrerer indsatsen om at bevare de eksisterende naturværdier ved at:

Pleje og forvaltning:

- Fortsætte de eksisterende græsningsaftaler.
- Arbejde for arrondering af fugleværnsområdet. Mulighederne for at inddrage naboarealer i fugleværnsområdets drift og formidling bør undersøges.
- Bevare de eksisterende adgangsbegrænsninger.
- Undersøge mulighederne for at reducere ræveproblemet.
- Den nuværende årlige monitorering af fugleværnsområdets fugleliv bør fortsætte, som beskrevet nedenfor og kan med fordel suppleres med botaniske undersøgelser med henblik på at opdatere Wessberg (1987ab). Der bør desuden tilvejebringes en basal viden om forekomst af padde og krybdyr på i

fugleværnsområdet. Bl.a. bør de to ferskvandshuller nær observations skjulet undersøges for padder.

Formidling:

- Reparere observationsskjul og opdatere eksisterende oplysningstavler.
- Inddragelse af andre formidlingstiltag: ture, lokale medier, internet m.m..

3.5 Monitoring

Før, under og efter plejeindgrebene bør foretages en årlig kortlægning af Agerøs ynglefugle og en sideløbende registrering af arealernes drift. Det anbefales videre, at monitoringen så vidt muligt foretages af den samme person og indenfor samme areal for at sikre, at resultater fra forskellige år kan sammenlignes.

Optællingerne af ynglefuglene skal foretages efter de retningslinier, Fugleværnsfonden tidligere har fået udarbejdet og som anvendes på fondens øvrige fugleværnsområder. Metoden går i korthed ud på, at området skal optælles 3 gange inden for tidsrummet 20. april til 15. juni. Ved tællingerne fastslås både hvilke arter, der yngler, ynglebestandenes størrelse samt, om muligt, den omtrentlige placering af yngleterritorierne. Som en del af monitoringen kan fuglenes yngleudbredelse, f.eks. i GIS-systemet Mapinfo, der anvendes i Fugleværnsfonden, sammenholdes med enkelte delområders drift og vegetationsforhold.

En kortlægning af områdernes botaniske værdier vil kunne vise effekten af plejeindgrebene på fugleværnsområdets flora.

I træktiden samles tusindvis af hjejler på strandene ved Agerø (Fotograf Jens Kristian Kjærgård).

4 Referencer

Dahl, K. (1994). Fredede områder og Statsskove. Danmarks Naturfredningsforening.

Skov- og Naturstyrelsen (1999): Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi. Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsen (1995): EF- fuglebeskyttelsesområder og Ramsarområder. Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Stoltze, M. & Pihl, S. (1998a): Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser & Skov- og Naturstyrelsen.

Stoltze, M. & Pihl, S. (1998b): Gulliste 1997 over planter og dyr i Danmark. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser & Skov- og Naturstyrelsen.

Wessberg, B. (1987a): Agerø; en ø-floraliste med noter. Upubl. rapport.

Wessberg, B. (1987b): Stenholmene en ø-floraliste med noter. Upubl. rapport.

www.dofbasen.dk.

Bilag 1: Matrikelkort, Agerø (gengivet med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen)

